

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Ryszard Iwankiewicz
Sędziowie:	SSA Krzysztof Górski SSO del. Zbigniew Ciechanowicz (spr.)
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Piotr Tarnowski

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2019 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko E. M. (1), J. G., A. G. i M. S.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej E. M. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 21 listopada 2018 r. sygn. akt I C 774/17

I. oddala apelację;

II. zasądza od pozwanej E. M. (1) na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Krzysztof Górski Ryszard Iwankiewicz Zbigniew Ciechanowicz

Uzasadnienie wyroku z dnia 26 kwietnia 2019 r.:

Powód (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie solidarnie od pozwanych J. G., A. G. i M. S. kwoty 332.223,12 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu tytułem wierzytelności o zapłatę należności opisanej umową kredytową z dnia 16 października 2009

r. zawartą między pozwanymi a (...) Bank S.A. w K., którą następcą prawny zbył powodowi. Powód dodał, że strony postanowiły, że tytułem zabezpieczenia spłaty

udzielonego przez Bank kredytu będzie m.in. hipoteka zwykła w kwocie 203.078,28 zł obciążająca nieruchomość w S., będącą własnością pozwanej E. M. (1).

W dniu 8 maja 2017 r. wydano nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym nakazano wszystkim pozwany, aby zapłacili solidarnie na rzecz powoda kwotę 332.223,12 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 16 września 2016 r. do dnia zapłaty oraz koszty procesu, w tym koszty zastępstwa procesowego.

Pozwane E. M. (1), J. G., A. G., M. S. wniosły sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty (k. 132-134).

Pozwane przede wszystkim podniosły zarzut przedawnienia roszczenia. Stwierdziły, iż roszczenie wynika z umowy zawartej w 2009 r., tj. 7 lat przed wytoczeniem powództwa. Z kolei zgodnie z art. 118 k.c. termin przedawnienia roszczeń z tytułu umów zawieranych przez bank wynosi 3 lata od dnia wymagalności roszczenia, które w niniejszym stanie faktycznym miało miejsce w dniu

15 października 2012 r., tj. w dniu wypowiedzenia umowy kredytowej. Pozwane wskazały nadto, że aktualny wierzyciel, który nie jest bankiem, nie może korzystać z uprawnień, jakie przysługiwały bankom na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe i czynności przeprowadzone na podstawie Bankowego Tytułu Egzekucyjnego nie mają skutku wobec aktualnego wierzyciela. Dodały, że czynność złożenia wniosku o nadanie klauzuli wykonalności i wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez bank wywołuje materialnoprawny skutek przerwy biegu przedawnienia jedynie w stosunku do wierzyciela objętego bankowym tytułem wykonawczym, zatem zdaniem pozwanych nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może się powołać na przerwę biegu przedawnienia wywołaną złożeniem wniosku o nadanie klauzuli wykonalności i wszczęciem postępowania egzekucyjnego przez pierwotnego wierzyciela będącego bankiem. Pozwane wskazały również, że brak jest legitymacji biernej A. G. i M. S..

Powód (k. 164-172) cofnął pozew bez zrzeczenia się roszczenia w stosunku do pozwanych A. G. i M. S.. Odnosząc się do zarzutu przedawnienia powód wskazał, że zarzut ten jest chybiony, powołując się na treść art. 123 k.c. W jego ocenie czynnościami przerywającymi bieg przedawnienia były złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu – po tej czynności termin przedawnienia ponownie rozpoczął bieg w dniu 10 grudnia 2014 r., tj. w dniu następnym po wydaniu postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności ww. tytułowi, oraz złożenie pozwu w przedmiotowej sprawie. Oprócz tego powód podniósł, iż w dniu 10 marca 2016 r. wystąpił z wnioskiem o zmianę dotychczasowego wierzyciela hipotecznego w księdze wieczystej nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu, co ponownie doprowadziło do przerywania terminu przedawnienia. Zdaniem powoda między poszczególnymi czynnościami podejmowanymi przez wierzyciela pierwotnego, a następnie przez powoda, nie upłynął trzyletni termin przedawnienia. Powód podkreślił również, że błędne jest uznawanie

czynności dokonanych pomiędzy stroną pozwaną a bankiem za nieodnoszące skutku wobec powoda, który nabył wierzytelność w drodze umowy sprzedaży wierzytelności (art. 509 k.c.). Powód powołał się nadto na treść art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, na podstawie którego wywiódł, że nawet w przypadku uznania przez Sąd zarzutu przedawnienia roszczenia za uzasadniony, wówczas powód i tak zachowuje uprawnienie do zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia, czyli z nieruchomości, na której ustanowiono zabezpieczenie. Odnosił się również do uznania przez J. G. długu w piśmie z dnia 4 maja 2015 r. skierowanym do poprzednika prawnego powoda, które to pismo stanowiło wniosek o zawarcie ugody w przedmiocie dobrowolnej spłaty kredytu. W ocenie powoda czynność ta rodziła również skutek prawny w postaci zrzeczenia się zarzutu przedawnienia. Z ostrożności powód wskazał, że z nieruchomości, na której ustanowione jest zabezpieczenie w niniejszej sprawie prowadzone było postępowanie egzekucyjne, w toku którego powód skutecznie nabył wierzytelność, co zostało odnotowane w księdze wieczystej.

W piśmie z dnia 2 października 2017 r. powód (k. 226-230, 239-243) ustosunkował się do twierdzeń pozwanych. Jeśli chodzi o niekonstytucyjność art. 77 u.k.w.h., powód wskazał na brak tożsamości treści przedmiotowego przepisu z treścią przepisów Ordynacji podatkowej wymienionych przez pozwane. W ocenie strony powodowej powołany przepis

(art. 77 u.k.w.h.) nie wyłącza przedawnienia roszczeń, a jedynie dopuszcza możliwość zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia. Powód nie zgodził się z tezą, jakoby

analizowana regulacja prawna naruszała którąkolwiek z konstytucyjnych zasad.

W piśmie datowanym na 27 lutego 2018 r. powód (k. 380-381) ustosunkował się do kwestii stwierdzonej przez Sąd, że hipoteka umowna zwykła i hipoteka umowna kaucyjna,

obciążające nieruchomości objętą księgą wieczystą nr (...), zabezpieczające wierzytelności dochodzone przez powoda w niniejszej sprawie, wygasły na skutek uprawomocnienia się postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 20 września 2016 r., sygn. akt VI Co 4150/12. Powód powołał przepisy art. 1000 § 1 oraz 1036 § 2 k.p.c., na podstawie których w jego ocenie zobowiązany jest uzyskać tytuł wykonawczy wobec dłużnika rzeczowego, inaczej nie otrzyma przypadającej mu części ceny uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości, na której ustanowiono hipotekę celem zabezpieczenia zapłaty przysługującej mu należności. Wskazał również, że roszczenie o wypłatę części ceny nabycia, która przypada wierzycielowi hipotecznemu, powstaje dopiero z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności. Oznacza to, że dopiero wtedy rozpoczyna bieg ewentualny termin przedawnienia roszczenia o uzyskanie zapłaty z tego tytułu. Dodał, iż dla niniejszego postępowania postanowienie o przysądzeniu własności nieruchomości ma takie znaczenie, że w miejsce roszczenia powoda o uzyskanie zapłaty z obciążonej nieruchomości powstało roszczenie o zaspokojenie się z części ceny uzyskanej ze sprzedaży nieruchomości, która w planie podziału przypadnie dotychczasowemu wierzycielowi hipotecznemu. Stwierdził, iż po uprawomocnieniu się postanowienia o zatwierdzeniu planu podziału wierzyciel będzie mógł więc zmodyfikować żądanie pozwu, tak, aby uwzględnić w nim fakt, że część dochodzonej przez niego kwoty znajduje się na depozycie sądowym, w związku ze sprzedażą nieruchomości stanowiącej przedmiot zabezpieczenia.

Pismem z dnia 12 lipca 2018 r. powód (k. 432-433) zmienił powództwo w ten sposób, że wniósł o zasądzenie od pozwanych in solidum E. M. (1) oraz J. G. kwoty 332.223,12 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanej E. M. (1) do ceny nabycia nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) (...), KW nr (...). Poinformował równocześnie, że w dniu 15 maja 2018 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie zatwierdził plan podziału sumy uzyskanej z licytacji ww. nieruchomości.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2018 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądza od pozwanej E. M. (1) na rzecz powoda (...) Niestandardyzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W. kwotę 83.535,67 zł, z zastrzeżeniem, iż zapłata tej kwoty ma nastąpić z sumy uzyskanej z egzekucji z lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w S. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) (pkt I), umorzył postępowanie w zakresie dotyczącym pozwanych A. G. i

M. S. (pkt II) i oddała powództwo w pozostałej części (pkt III), zaś w pkt IV –VII rozstrzygnął o kosztach procesu.

U podstaw rozstrzygnięcia legły m.in. następujące ustalenia:

(...) Bank S.A. został przejęty przez (...) Bank S.A. na podstawie uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dnia 18 czerwca 2009 r.

Następnie spółka (...) S.A. została połączona przez przeniesienie całego majątku (...) Bank S.A. na spółkę na (...) Bank S.A. (...) Bank S.A. zmieniła nazwę firmy na (...) Bank S.A., pod którą obecnie funkcjonuje.

W dniu 16 października 2009 r. (...) Bank S.A. z siedzibą w K. zawarł umowę kredytu hipotecznego nr (...) z kredytobiorcami: J. G.,

H. G. oraz ich córką E. M. (1). Zgodnie z § 1 ust. 1 umowy bank udzielił kredytobiorcom kredytu w kwocie 203.078,28 zł. Kredytobiorcy zobowiązali się

do spłaty kredytu w 260 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Oprocentowanie kredytu określono jako zmienne, na dzień sporządzania umowy wniosło 8,50% w skali roku, na które składała się suma obowiązującej stawki (...) i marży banku, która wynosiła 4,34%. Odsetki karne na dzień sporządzenia umowy wyniosły 17,00%. Jednorazowa prowizja za udzielenie kredytu wyniosła 8.123,13 zł. Całkowity koszt kredytu na dzień sporządzenia umowy wyniósł 376.970,60 zł. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania wyniosła 9,71%. Celem kredytu, zgodnie z § 2 części szczególnej umowy nr (...), było w szczególności pokrycie części ceny nabycia nieruchomości i części jej remontu, spłata innych zobowiązań, dowolny cel konsumpcyjny i in.

W ramach zabezpieczenia spłaty kredytu przewidziano w tej umowie ustanowienie hipoteki zwykłej na rzecz (...) Banku S.A., w wysokości kwoty kredytu określonej w § 1 ust.

1 oraz hipotekę kaucyjną do kwoty stanowiącej 70% tej samej kwoty kredytu na nieruchomości – lokalu mieszkalnym nr (...) o powierzchni 72,96 m² położonym w S. przy ul. (...), stanowiącym odrębną własność E. M. (1).

Kredytobiorcy, w myśl § 10 ust. 1 części szczególnej umowy, zobowiązali się dokonać w okresie objętym umową spłaty rat kapitałowo-odsetkowych i odsetkowych w terminach, kwotach i na rachunek wskazany w aktualnym harmonogramie spłat.

W § 21 strony przewidziały, iż wypowiedzenie umowy kredytu w całości lub w części przez bank będzie możliwe w razie stwierdzenia przez bank, że warunki udzielenia kredytu nie zostały dotrzymane lub w razie zagrożenia terminowej spłaty kredytu z powodu złego stanu majątkowego kredytobiorcy, a w szczególności w przypadku niespłacenia dwóch rat odsetkowych lub odsetkowo - kapitałowych lub skierowania egzekucji do nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie spłaty kredytu.

Kredytobiorcy złożyli m.in. oświadczenie, zgodnie z którym wyrazili zgodę na przeniesienie przez bank wierzytelności z tytułu kredytu i innych wierzytelności wynikających z umów stanowiących prawne zabezpieczenie kredytu na towarzystwo funduszy inwestycyjnych prowadzące fundusz sekurytyzacyjny albo fundusz sekurytyzacyjny. Udzielili nadto bankowi pełnomocnictwa do złożenia w ich imieniu oświadczenia o poddaniu się egzekucji na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego w przypadku, gdyby nabył on wierzytelność wynikającą z umowy kredytu.

W dniu 22 czerwca 2010 r. na podstawie wniosków, które (...) Bank S.A. złożył w dniu 18 lutego 2010 r., Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin - P. i Zachód dokonał w księdze wieczystej nr (...) prowadzonej dla lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w S. przy ul. (...) wpisów dwóch hipotek:

- hipoteki umownej zwykłej w kwocie 203.078,28 zł stanowiącej zabezpieczenie spłaty kapitału kredytu zgodnie z umową nr (...) z dnia 16 października 2009 r. oraz

- hipoteki umownej kaucyjnej do kwoty 142.154,80 zł stanowiącej zabezpieczenie spłaty odsetek i innych należności wynikających z kredytu zgodnie z umową nr (...) z dnia 16 października 2009 r.

Aneksem nr (...) do ww. umowy kredytu hipotecznego nr (...) podpisanym w dniu 4 sierpnia 2011r. pomiędzy (...) Bank S.A. a E. M. (1), J.

G. i H. G., zważywszy na zaległości kredytobiorców w spłacie zobowiązań wynikających z umowy kredytu wynoszące 11.041,92 zł, w tym odsetki w kwocie 10.112,35 zł, jak również z uwagi na wyrażenie przez kredytobiorcę zgody na przystąpienie

do restrukturyzacji 5/5 dotyczącej czasowego zmniejszenia wysokości i odroczenia spłaty części rat kredytu przez okres 60 miesięcy, a ponadto wydłużenie okresu spłaty kredytu,

strony potwierdziły wysokości zaległości w spłacie oraz postanowiły, że okres spłaty kredytu zostanie przedłużony do dnia 30 czerwca 2048 r. (§ 1 ust. 1). Oprócz tego postanowiono zmienić na czas określony zasady spłaty kredytu

w ten sposób, że w okresie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie aneksu, kredytobiorcy zobowiązani są do zapłaty miesięcznych rat w wysokości 900 zł, w całości zaliczane na poczet spłaty kapitału kredytu. Odsetki będą naliczane, jednak ich spłata zostanie zawieszona – bank miał je naliczyć po upływie 60 dni od dnia wejścia w życie aneksu. Bank udzielił kredytobiorcom karencji w spłacie rat stałych na okres 1 miesiąca od dnia wejścia w życie aneksu. Postanowiono nadto, że bank po upływie 60 miesięcy od dnia wejścia w życie aneksu doliczy do salda kapitału odsetki, których spłata została zawieszona.

W § 2 ust. 1 aneksu oprocentowanie kredytu określono jako zmienne i w dniu zawarcia aneksu wyniosło 9,04%. W odniesieniu do zabezpieczenia (§ 3), w związku z

wydłużeniem okresu spłaty kredytu, kredytobiorcy zobowiązali się złożyć oświadczenie dotyczące zmiany treści hipoteki kaucyjnej wpisanej do KW nr (...) oraz wpłacić kwotę 300 zł tytułem opłaty sądowej za wpis zmiany treści hipoteki zwykłej i kaucyjnej. Bank w treści aneksu poinformował, że koszt kredytu na dzień sporządzenia aneksu wynosi 502.224,29 zł, a rzeczywista roczna stopa oprocentowania kredytu 8,769%.

W celu wypełnienia warunku wejścia w życie tego aneksu, E. M. (1), J. G. i H. G. w dniu 3 sierpnia 2011 r. złożyli oświadczenie o poddaniu się egzekucji do kwoty 406.156,56 zł na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego. E. M. (1) złożyła nadto dodatkowe oświadczenie o ustanowieniu hipoteki na rzecz banku.

Pismem z dnia 10 sierpnia 2011 r. (...) Bank S.A. skierował do J. G. wypowiedzenie umowy kredytu nr (...), w związku z powstaniem zaległości w spłacie kredytu, z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. Bank poinformował, że rozważy możliwość cofnięcia wypowiedzenia w przypadku uregulowania w okresie wypowiedzenia całości zaległych należności – w łącznej kwocie 9.683,70 zł.

Następnie pismami z dnia 15 października 2012 r. (...) Bank S.A. wypowiedział umowę kredytu E. M. (1), J. G. oraz H. G., z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia. We wskazanych pismach Bank poinformował, że rozważy możliwość cofnięcia wypowiedzenia w przypadku uregulowania w okresie wypowiedzenia całości zaległych należności – w łącznej kwocie 6.701,70 zł.

Pismo z dnia 15 października 2012 r. każdemu z kredytobiorców zostało doręczone w dniu 22 października 2012 r.

Z uwagi na dalsze nieuregulowanie zadłużenia wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr (...), (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wystawił w dniu 25 listopada 2014 r. bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), w którym stwierdził, że w księgach banku figuruje wymagalne zadłużenie dłużników solidarnych E. M. (1), J. G., H. G.. Wskazano w nim, iż na dzień 25 listopada 2014 r. zadłużenie wynikające z braku spłaty wszystkich zobowiązań określonych umową kredytu wyniosło 315.753,21 zł. Na kwotę tę złożyły się należności opisane treścią BTE.

W dniu 25 listopada 2014 r. (...) Bank S.A. z siedzibą w W. złożył do Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wnioski o nadanie klauzuli wykonalności ww. bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 25 listopada 2014 r. wydanemu przeciwko dłużnikom solidarnym E. M. (1), J. G., H. G..

Postanowieniem z dnia 2 października 2014 r. Sąd Rejonowy Szczecin - P. w S. stwierdził, że spadek po H. G. zmarłym w dniu

(...) r. w S. na podstawie ustawy nabyły wprost po ¼ części: żona J. G. oraz córki - E. M. (1), A. G. i M. S.,

Postanowieniem z dnia 9 grudnia 2014 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin -Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...).

W dniu 10 lutego 2015 r. (...) Bank S.A. złożył do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Szczecin - Centrum w Szczecinie A. O., wniosek egzekucyjny, w którym powołując się na bankowy tytuł egzekucyjny nr (...) opatrzony klauzulą wykonalności z dnia 10 grudnia 2014 r. wniósł o wyegzekwowanie od dłużników E. M. (1), J. G. i H. G. solidarnie kwot: 239.317,94 zł tytułem niespłaconego kapitału, 82.195,12 zł tytułem odsetek karnych, dalszych odsetek od kwoty kapitału w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, liczonymi od dnia 11 lutego 2015 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że wysokość odsetek nie może przekroczyć czterokrotności stopy kredytu lombardowego; oraz kwoty 379,20 zł tytułem opłat, prowizji i innych zasądzonych kosztów. Bank wniósł o wszczęcie egzekucji z ograniczeniem odpowiedzialności dłużników do kwoty 406.156,56 zł, wskazując kilka sposobów egzekucji. Komornik Sądowy A. O. pismami z dnia 16 lutego 2015 r. zawiadomił wszystkich trzech dłużników o wszczęciu postępowania egzekucyjnego (sygn. akt Km 478/15).

W dniu 4 maja 2015 r. J. G. w piśmie skierowanym do (...) Bank S.A. zwróciła się z prośbą o rozważenie możliwości zawarcia ugody w przedmiocie dobrowolnej spłaty kredytu objętego umową nr (...). Swoją prośbę uargumentowała takimi okolicznościami, jak ta, że środki z kredytu były przeznaczone jedynie na potrzeby córki E. M. (1), a J. G. wraz z małżonkiem miała jedynie poręczać spłatę należności przez córkę, że o niespłaceniu przez córkę kredytu pozwana dowiedziała się dopiero z uwagi na wszczęte postępowanie egzekucyjne. J. G. wskazała również, że jest osobą w podeszłym wieku, schorowaną, jedynym składnikiem jej majątku jest spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, w którym zamieszkuje. Mimo powyższego wyraża gotowość zawarcia ugody i spłaty zadłużenia.

W dniu 15 października 2015 r. (...) Bank S.A. z siedzibą w W. złożył do Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie wniosek o nadanie wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 15 października 2015 r. wydanemu przeciwko dłużnikom solidarnym A. G. i M. S., spadkobierczyniom kredytobiorcy H. G..

Postanowieniem z dnia 23 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu nr (...) z dnia 15 października 2015 r. przeciwko dłużnikom solidarnym A. G. i M. S., z ograniczeniem możliwości prowadzenia postępowania egzekucyjnego na podstawie powyższego tytułu do kwoty 406.156,56 zł.

W dniu 30 grudnia 2015 r. (...) Bank S.A. z siedzibą w W. zawarł umowę sprzedaży ww. wierzytelności z powodwe - (...) Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem Inwestycyjnym Zamkniętym. Umowa została zawarta w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi. Wnioskiem z dnia 29 lutego 2016 r. powód wystąpił o zamianę wpisu dotychczasowego wierzyciela hipotecznego w księdze wieczystej nr (...). W dniu 14 marca 2016 r. Referendarz Sądowy w Sądzie Rejonowym Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie dokonał wykreślenia z ww.

księgi wieczystej (...) Bank S.A. jako dotychczasowego wierzyciela hipotecznego uprawnionego z tytułu dwóch opisanych wyżej hipotek i w jego miejsce wpisał powoda. Pismami z dnia 7 czerwca 2016 r. powód zawiadomił pozwane J. G. i E. M. (1) o cesji wierzytelności oraz wezwał pozwane do zapłaty kwoty 337.776,03 zł, tj. 233.506,55 zł tytułem należności kapitałowej oraz 104.269,48 zł tytułem naliczonych odsetek. J. G. odebrała pismo w dniu 13 czerwca 2016 r.

W dniu 19 sierpnia 2016 r. powód zawiadomił o cesji i wezwał do zapłaty pozwane M. S. i A. G..

W dniu 29 sierpnia 2016 r. powód wystawił wyciąg z ksiąg rachunkowych nr (...), w którym oświadczył, że wysokość zobowiązania dłużników E. M. (1), J. G., A. G. i M. S. z tytułu umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 16 października 2009 r. wraz ze zmianami na dzień 28 sierpnia 2016 r. wynosiła łącznie 337.310,16 zł.

Postanowieniem z dnia 21 marca 2017 r. Zastępca Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Szczecin - Centrum w Szczecinie A. O. umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie o sygn. akt Km 478/15 z wniosku (...) Bank S.A. przeciwko dłużniczkom E. M. (1) i J. G. na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c., na wniosek wierzyciela, jak również ustalił w nim koszty postępowania egzekucyjnego.

E. M. (1) i J. G. złożyły skargę na ww. czynność Komornika Sądowego w postaci postanowienia z dnia 21 marca 2017 r., co skutkowało zmianą przez Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie postanowieniem z dnia 12 października 2017 r. (sygn. akt IX Co 1420/17) zaskarżonego postanowienia poprzez uchylene podatku VAT pobranego od opłat egzekucyjnych.

Przed Sądem Rejonowym Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie pod sygn. akt I Ns 319/16 toczyło się postępowanie w przedmiocie uchylene się przez A. G. i

M. S. od skutków ich oświadczenia woli o przyjęciu spadku po ojcu H. G. pod wpływem błędu. Na rozprawie w dniu 12 grudnia 2016 r. w toku sprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie, sygn. akt I Ns 319/16 A. G. i M. S. oświadczyły, że odrzucają przysługujący im z mocy ustawy spadek po zmarłym H. G.. Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2016 r. Sąd ten zatwierdził uchylene się przez A. G. i M. S. od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po H. G..

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Szczecin - Centrum w Szczecinie A. O. prowadził również postępowania egzekucyjne przeciwko E. M. (1), skierowane do nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w S., dla którego prowadzona jest księga wieczysta o nr (...). W toku tych egzekucji doszło do sprzedaży licytacyjnej tej nieruchomości.

Postanowieniem z dnia 20 września 2016 r. w sprawie o sygn. akt VI Co 4150/12 Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie, nadzorujący postępowanie egzekucyjne wszczęte z wniosku wierzycieli: (...) S.A. w S., Wspólnoty Mieszkaniowej nieruchomości przy ul. (...) w S., (...) S.A. w K., (...) Sp. z o.o. w S., Gminy Miasto S., (...) Bank S.A. w W. i Naczelnika Pierwszego (...) w S., przy udziale dłużniczki E. M. (1), prowadzone z nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w S., KW nr (...), postanowił przysądzić własność lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) na rzecz nabywcy O. B. za cenę 117.000 zł.

Z uwagi na uprawomocnienie się postanowienia z dnia 20 września 2016 r., sygn. akt VI Co 4150/12 w przedmiocie przysądzenia własności nieruchomości przy ul. (...) w S., KW nr (...), hipoteka umowna zwykła i hipoteka umowna kaucyjna, obciążające przedmiotową nieruchomość w ramach zabezpieczenia wierzytelności powoda, wygasły.

W dniu 6 lipca 2017 r. Zastępca Komornika Sądowego A. M. K. w sprawach z wniosku wierzycieli: Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. (...) w S., Gminy Miasta S., (...) Sp. z o.o., M. K. – Zastępcy Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym Szczecin-Centrum w Szczecinie A. O., w toku sprawy o sygn. akt 4308/12 postanowił sporządzić projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji z lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość położonego w S., przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg wieczystych prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Sumę podlegającą podziałowi ustalono na kwotę 117.651,46 zł.

W punkcie VI projektu planu podziału ustalono kwotę 83.535,67 zł jako sumę przypadającą do wypłacenia uczestnikowi kategorii piątej, tj. (...) Niestandardyzowanemu Sekurytyzacyjnemu Funduszowi Inwestycyjnemu Zamkniętemu. Kwotę tę postanowiono pozostawić na rachunku depozytowym Ministra Finansów – do czasu przedłożenia przez wierzyciela hipotecznego tytułu wykonawczego.

Postanowieniem z dnia 15 maja 2018 r. wydanym pod sygn. akt VI Co 4150/12 Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie zatwierdził w całości projekt opisany wyżej planu podziału z dnia 6 lipca 2017 r. w przedmiocie sporządzenia sumy uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej nieruchomości - lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość nr 27 położonego w S. przy ul. (...) -oficyna, dla którego Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie X Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), w sprawach o sygn. akt Km 4308/12, Km 317/16, Km 1646/16, Km 199/15, Km 735/15, Km 1559/15 i Km 478/15. Upłynął termin na wniesienie zarzutów wobec tego planu i na tę chwilę plan podziału jest prawomocny.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd I instancji powództwo wobec E.

(...) M. uznał za częściowo zasadne i tylko w zakresie, w którym powodowi przysługiwało prawo do zaspokojenia wierzytelności dochodzonej w niniejszej sprawie na podstawie wcześniej przysługującej mu hipoteki, która co prawda wygasła w toku niniejszego procesu na skutek przysądzenia własności nieruchomości, jaką obciążała, po jej sprzedaży licytacyjnej w toku równolegle prowadzonej egzekucji, jednakże w jej miejsce powód nabył – zgodnie z art. 1000 § 1 k.p.c. – prawo do zaspokojenia z ceny uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej przedmiotu zabezpieczenia hipotecznego. W takiej mierze powództwo zostało uwzględnione w punkcie I. sentencji wyroku.

W stosunku do pozwanych A. G. i M. S. powód w piśmie z dnia 16 sierpnia 2017 r. cofnął pozew. Zważywszy, iż nastąpiło to przed rozprawą, skuteczność cofnięcia pozwu nie wymagała zgody tych pozwanych, Sąd nie stwierdził podstaw, aby uznać to cofnięcie za niedopuszczalne na podstawie art. 203 § 4 k.p.c., stąd wywarło ono skutek przewidziany w art. 203 § 1 k.p.c. i powadziło do umorzenia postępowania w zakresie dotyczącym tych pozwanych, o czym Sąd orzekł w punkcie II. sentencji wyroku.

W zakresie nieuwzględnionym w punkcie I. i nieobjętym umorzeniem postępowania Sąd oddalił dochodzone powództwo, czemu dał wyraz w punkcie III. sentencji wyroku.

Oceniając podniesiony przez pozwane zarzut przedawnienia sąd miał na względzie, iż zgodnie z art. 117 § 1 i 2 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych,

roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Sąd wskazał, że roszczenia powoda stały się wymagalne najpóźniej z dniem 22 listopada 2012 r. Termin 3 lat liczony od tej daty upłynął wraz z dniem 22 listopada 2015 r. Pozew, którego wniesienie niewątpliwie skutkowało przerwą w biegu przedawnienia odnoszącą skutek względem powoda, został złożony w dniu 16 września 2016 r., zatem już po upływie powyższego terminu.

Uznając słuszność tezy, iż powód nie przedstawił niczego, co mogłoby świadczyć, że do przerwy w biegu przedawnienia doszło wskutek uznania roszczenia przez tę pozwaną

Sąd wskazał, że rozstrzygnięcie uwzględniające powództwo względem E. M. (1) wydano na podstawie art. 1000 § 1 k.p.c. Jest to regulacja zawarta co prawda w kodeksie postępowania cywilnego, zawiera jedna, prócz norm o charakterze proceduralnym, także normę materialnoprawną. Zgodnie z powyższym przepisem z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasają wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężące na nieruchomości. Na miejsce tych praw powstaje prawo do zaspokojenia z ceny nabycia z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji.

Bezspornym w niniejszej sprawie pozostawał fakt, iż pozwana E. M. (1) w celu zabezpieczenia spłaty opisanego wyżej kredytu zgodziła się ustanowić na należącej do niej nieruchomości w postaci lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...), dla którego Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą o numerze (...), dwie hipoteki: umowną zwykłą w kwocie 203.078,28 zł oraz umowną kaucyjną do kwoty 142.154,80 zł. Wpis tych hipotek do księgi wieczystej nastąpił w dniu 22 czerwca 2010 r. na wniosek z 18 lutego 2010 r., stąd w niniejszej sprawie zastosowanie winny znaleźć przepisy ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw z dnia 26 czerwca 2009 r. (Dz.U. Nr 131, poz. 1075). Zgodnie z art. 10 ust 2 tej ostatniej ustawy do hipotek zwykłych powstałych przed dniem wejścia w życie tej ustawy (co nastąpiło 20 lutego 2011r.) stosuje się bowiem przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w dotychczasowym brzmieniu, z wyjątkiem art. 76 ust. 1 i 4 tej ustawy, które stosuje się w brzmieniu nadanym

ww. ustawą. To samo dotyczy hipotek kaucyjnych zabezpieczających roszczenia związane z wierzytelnością hipoteczną, lecz nieobjętych z mocy ustawy hipoteką zwykłą, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 77 u.k.w.h. w brzmieniu znajdującym zastosowanie w niniejszej sprawie przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości

obciążonej. Przepisu tego nie stosuje się do roszczenia o odsetki.

Wbrew stanowisku pozwanych Sąd nie dopatrył się w niniejszej sprawie podstaw sugerujących, iż przepis ten jest niekonstytucyjny. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia

8 października 2013 r. SK 40/12, na który powołały się pozwane, dotyczył oceny zgodności z Konstytucją konkretnej regulacji ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa, a mianowicie jej art. 70 § 6 w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 2002 r. Stanowił on, iż nie ulegają przedawnieniu zobowiązania podatkowe zabezpieczone hipoteką, jednakże po upływie terminu przedawnienia zaległość podatkowa może być egzekwowana tylko z przedmiotu hipoteki. Argumentacja, na której oparł się Trybunał Konstytucyjny, wprost odnosiła się do konkretnej regulacji wiążącej swe zastosowanie z obciążeniem nieruchomości podatnika hipoteką przymusową. Przy zastosowaniu tego przepisu wystarczyło, aby organ podatkowy zapobiegł skutkom przedawnienia zobowiązania podatkowego, gdy doprowadził do wpisu tego rodzaju hipoteki na składniku majątkowym dłużnika, co w świetle obowiązujących regulacji nie było trudne i w żadnej mierze nie

zależało od woli samego dłużnika. Przepis art. 77 u.k.w.h. ma na celu ochronę długu hipotecznego opartego na hipotece przede wszystkim dobrowolnie ustanowionej przez dłużnika. Regulacja ta służy zatem ochronie prawa rzeczowego, na którego powstanie właściciel nieruchomości miał bezpośredni wpływ, samodzielnie podjął decyzję o ograniczeniu swego prawa własności, zgadzając się na ustanowienie hipoteki. Względy aksjologiczne leżące u podstaw zakwestionowania zgodności z art. 64 ust. 2 Konstytucji w przywołanym wyroku nie przystają do tego rodzaju hipoteki, której realizacji powód dochodził w niniejszej sprawie.

Słusznie pozwane argumentowały, że zaspokojenie wierzyciela hipotecznego z przedmiotu hipoteki może być zrealizowane wyłącznie w granicach przysługującej mu wierzytelności hipotecznej. Innymi słowy w procesie o zapłatę świadczenia zabezpieczonego hipoteką uwzględnieniu przez Sąd powinno podlegać powództwo wyłącznie w takich granicach, w których zostanie potwierdzona wysokość tej wierzytelności. Zwrócić tym

niemniej trzeba, iż przepis art. 71 u.k.w.h. w brzmieniu sprzed nowelizacji, którego zastosowanie należało przyjąć w niniejszej sprawie, stanowił, iż domniemanie istnienia

prawa wynikające z wpisu hipoteki obejmuje, jeżeli chodzi o odpowiedzialność z nieruchomości, także wierzytelność zabezpieczoną hipoteką. Regulacja ta dotyczyła

wyłącznie hipoteki zwykłej. Jak już jednak wskazano, według treści księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości obciążonej, wysokość ujawnionej tam wierzytelności zabezpieczonej hipoteką umowną zwykłą wynosiła 203.078,28 zł. To na pozwanej E. M. (1), która była dłużnikiem hipotecznym, należało wykazanie, iż jej dług podlegający zaspokojeniu z przedmiotu hipoteki wynosi mniej niż ta suma. Pozwana nie podjęła się dowodzenia tych okoliczności,

stąd Sąd obowiązany był przyjąć, iż wysokość zadłużenia wyłącznie z tytułu samego kapitału kredytu ciężącego na tej pozwanej wynosi w chwili

obecnej przyjemniej 203.078,28 zł, czyli tyle ile wynosi suma hipoteki zwykłej, dotychczas ujawniona w treści księgi wieczystej (powód w niniejszej sprawie tytułem należności głównej dochodził sumy większej bowiem 233.506,55 zł).

Nie mogło uisć uwagi Sądu, iż równolegle z niniejszym procesem toczyło się postępowanie egzekucyjne skierowane do nieruchomości, którą obciążała opisana wyżej hipoteka. Przed zamknięciem rozprawy doszło do wydania przez Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie postanowienia z dnia 20 września 2016 r. o przysądzeniu własności tej nieruchomości na rzecz nabywcy licytacyjnego. Z chwilą uprawomocnienia się tegoż postanowienia nastąpiły skutki przewidziane przez przywołany wyżej przepis art. 1000 § 1 k.p.c., zatem wygasły wówczas wszystkie hipoteki ujawnione w księdze wieczystej nr (...). Na ich miejsce powstało prawo do zaspokojenia z ceny nabycia nieruchomości z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji.

Ustalenie wysokości tegoż świadczenia należało ostatecznie do sądu nadzorującego postępowanie egzekucyjne z ww. nieruchomości. Zgodnie bowiem z art. 1035 k.p.c.,

mającym zastosowanie w sprawie egzekucji z ww. nieruchomości, niezwłocznie po złożeniu na rachunek depozytowy Ministra Finansów sumy ulegającej podziałowi komornik

prowadzący ww. postępowanie egzekucyjne z nieruchomości obowiązany być sporządzić projekt planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji i przedłożyć go sądowi. W stosunku do tego projektu sąd w razie potrzeby winien był wprowadzić do planu zmiany i uzupełnić go w przeciwnym wypadku plan zatwierdzić. W realiach sprawy projektu planu podziału sporządził Komornik postanowieniem z dnia 6 lipca 2017 r., w którym wydzielił dla powoda (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego kwotę 83.535,67 zł jako sumę przypadającą do wypłacenia kategorii piątej i pozostawił ją na rachunku depozytowym Ministra Finansów do czasu przedłożenia przez wierzyciela hipotecznego tytułu wykonawczego. Postanowieniem z dnia 15 maja 2018 r. wydanym pod sygn. akt VI Co 4150/12 Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie zatwierdził w

całości opisany wyżej projekt planu podziału z dnia 6 lipca 2017 r. Na skutek powyższego postanowienia osoby uczestniczące w planie, po zawiadomieniu ich o jego sporządzeniu, miały - stosownie do art. 1027 § 1-3 k.p.c. - prawo wnieść zarzuty. Powód był uczestnikiem powyższego postępowania, był zawiadomiony o zatwierdzeniu projektu planu podziału, podobnie jak pozwana E. M. (1), nie wnieśli od niego zarzutów, na skutek czego plan podziału się uprawomocnił. W ocenie Sądu tym samym zostały prawomocnie ustalone granice, w których Sąd w niniejszej sprawie władny był uwzględnić powództwo. Stosownie bowiem do przywołanego już art. 1000 § 1 k.p.c. mogło to nastąpić wyłącznie w zakresie przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji, czyli skoro te granice wyznaczał opisany wyżej plan podziału, w wysokości 83.535,67 zł.

Uwzględniając powództwo o zapłatę w tej wysokości Sąd Okręgowy na podstawie art. 319 k.p.c. zastrzeżęł, iż spełnienie przez pozwaną E. M. (1) zasądzonego świadczenia ma nastąpić z sumy uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej ww. nieruchomości. Roszczenia powoda dochodzone względem tej pozwanej w sumie wynoszącej 332.223,12 zł w zakresie, który przekraczał zasądzoną kwotę 83.535,67 zł, były niezasadne z tego względu, iż jako dług osobisty tej pozwanej uległy przedawnieniu, a jako dług rzeczowy wykaczały poza prawo do zaspokojenia z ceny nabycia nieruchomości ustalonego według przepisów o podziale ceny uzyskanej z egzekucji.

Sąd miał na uwadze, iż sumy złożone na rachunek depozytowy Ministra Finansów, gdzie w chwili obecnej znajduje się kwota uzyskana z egzekucji z ww. nieruchomości, są oprocentowane. W myśl art. 808 § 2 k.p.c. odsetki od tego rodzaju sum depozytowych wchodzi w skład sumy uzyskanej w egzekucji. Odsetki należne za okres od dnia sporządzenia planu podziału sumy uzyskanej w egzekucji do dnia wykonania planu zwraca

się osobie uprawnionej. W doktrynie wskazuje się, iż osobą uprawnioną w rozumieniu tej regulacji jest dłużnik (por. Komentarz do przepisów art. 758-1088 k.p.c. regulujących postępowanie egzekucyjne [w:] Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz,

dr hab. M. R., O. L., 2016, Wydanie 3). W ocenie Sądu brak zatem podstaw, aby uznać, że wierzycielowi, którego wierzytelność została uwzględniona w planie podziału, należy przyznać wyższą kwotę niż wprost wskazaną w tym planie. Jeżeli powstały na rachunku depozytowym odsetek od złożonej ceny sprzedaży nieruchomości, podlegałyby

zasądzeniu na rzecz powoda tylko w przypadku, gdy zostałyby one mu przyznane po doliczeniu do ceny w planie podziału, którego projekt sporządził Komornik a zatwierdził Sąd.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie wywiodła pozwana E. M. (1) skarżąc jego pkt I i żądając zmiany poprzez: oddalenie powództwa w zaskarżonej części oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono naruszenie:

1. art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: „u.k.w.h.”) w zw. z art. 117 k.c. w zw. z art. 118 k.c. w zw. z art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. poprzez wadliwe przyjęcie, że wierzytelność zabezpieczona hipoteką nie ulega przedawnieniu;

2. art. 1000 § 1 k.p.c. w zw. z art. 316 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wierzytelność zabezpieczona hipoteką, która wygasła przed dniem zamknięcia rozprawy, podlega zaspokojeniu na zasadach przewidzianych w art. 1000 § 1 k.p.c.

Powód zażądał oddalenia apelacji i obciążenia powódki kosztami postępowania odwoławczego.

Sąd Odwoławczy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie jest słuszna.

Podkreślenia na wstępie wymaga, że rozstrzygnięcie przedmiotowej sprawy sprowadzało się do oceny zarzutów zgłoszonych w apelacji pozwanej. Obowiązek rozpoznania sprawy w granicach apelacji (art. 378 § 1 k.p.c.), oznacza związaną z tym ocenę zarzutów prawa procesowego (tak Sąd Najwyższy m.in. w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07), za wyjątkiem tego rodzaju naruszeń, które skutkują nieważnością postępowania. Nie dostrzegając ich wystąpienia w niniejszej sprawie, a nadto akceptując argumentację materialnoprawną Sądu I instancji, jak również poczynione przez ten Sąd ustalenia faktyczne (w oparciu o przeprowadzone w sprawie dowody), zadość wymogowi konstrukcyjnemu niniejszego uzasadnienia czyni odwołanie się do tej argumentacji, bez potrzeby jej powielania. Jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 września 2015 r., I UK 431/14, zakres odpowiedniego zastosowania art. 328 § 2 k.p.c. w postępowaniu przed sądem drugiej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.) zależy od treści wydanego orzeczenia oraz, w dużym stopniu, od przebiegu postępowania apelacyjnego (np. tego, czy przed sądem apelacyjnym były przeprowadzane dowody), a także od działań procesowych podjętych przez sąd odwoławczy, dyktowanych rodzajem zarzutów apelacyjnych oraz limitowanych granicami wniosków apelacji (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2005 r., IV CK 202/05). W przypadku, gdy sąd odwoławczy, oddalając apelację, orzeka, jak w niniejszej sprawie, na podstawie materiału zgromadzonego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, nie musi powtarzać dokonanych już wcześniej ustaleń i ich motywów. Wystarczy stwierdzenie, że przyjmuje je za własne. Także jeżeli sąd drugiej instancji podziela ocenę prawną, jakiej dokonał sąd pierwszej instancji, i uznaje ją za wyczerpującą, wystarczy stwierdzenie, że podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, czy z 8 października 1998 r., II CKN 923/97).

W niniejszej sprawie trafnie Sąd I instancji powództwo wobec E. M. (1) uznał za częściowo zasadne i tylko w zakresie, w którym powodowi przysługiwało prawo do zaspokojenia wierzytelności dochodzonej w niniejszej sprawie na podstawie wcześniej przysługującej mu hipoteki, która co prawda wygasła w toku niniejszego procesu na skutek przysądzenia własności nieruchomości, jaką obciążała, po jej sprzedaży licytacyjnej w toku równoległe prowadzonej egzekucji, jednakże w jej miejsce powód nabył –

zgodnie z art. 1000 § 1 k.p.c. – prawo do zaspokojenia z ceny uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej przedmiotu zabezpieczenia hipotecznego.

Ograniczając się do zarzutów wyartykułowanych w treści apelacji pozwanej wskazać należy, iż interpretacja art. 1000 § 1 k.p.c. dokonana przez Sąd I instancji jest zgodna z jego brzmieniem. Uzasadnienie apelacji nie zawiera jakiejkolwiek argumentacji, która mogła by pozwolić na wskazanie odmiennego celu tego przepisu aniżeli ustalony przez Sąd I instancji.

Przypomnieć należy, że z treści art. 1000 § 1 k.p.c. wynika ogólna zasada, zgodnie z którą, z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasają wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężących na nieruchomości. Na ich miejsce powstaje prawo do zaspokojenia z ceny nabycia z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji, tj. w art. 1025 i 1026

KPC (zob. uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z 15.7.2004 r., V CK 25/04, Legalis; wyroku z 15.6.2007 r., II CSK 97/07, Legalis, a także postanowienia SN z 19.7.2006 r., I CSK 141/06, Legalis). Dodać należy, że powyższe skutki powstają *ex lege*, co oznacza,

że organ egzekucyjny nie wydaje postanowienia co do wygaśnięcia bądź utrzymania poszczególnych praw.

Interpretacja powyższego przepisu dokonana przez apelującą, a sprowadzając się do faktycznej jego eliminacji z porządku prawnego, pozostaje w sprzeczności z jego

brzmieniem, istotą i dotychczasowym postrzeganiem zakresu jego zastosowania przez Sąd Najwyższy, czy znaną sądowi orzekającemu w niniejszej sprawie literaturę przedmiotu, w

tym z tezami monografii Ireneusza Kunickiego pt. „Podział sumy uzyskanej z egzekucji,

Sopot 1999, s. 178 -179, zawierającej obszerną analizę jego treści.

Sąd odwoławczy nie podziela również zarzutu apelującej, który sprawdza się do stwierdzenia, że Sąd I instancji niewłaściwie zinterpretował art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (dalej: „ukwh”) w zw. z art. 117 k.c. w zw. z art. 118 k.c.

w zw. z art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. poprzez wadliwe przyjęcie, że wierzytelność zabezpieczona hipoteką nie ulega przedawnieniu.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych istnieje jednolita

wykładnia art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, która opiera się na jego niebudzącym wątpliwości językowo brzmieniu oraz na ukształtowanej historycznie istocie tej instytucji, co sprowadza się do przyjęcia, że skutki przedawnienia wierzytelności hipotecznej polegają na tym, że właściciel przedmiotu hipoteki nie może skutecznie podnieść wobec wierzyciela hipotecznego zarzutu przedawnienia wierzytelności zabezpieczonej hipoteką. Według dominującego ujęcia, wierzyciel hipoteczny może domagać się zapłaty tytułem zaspokojenia swej wierzytelności od dłużnika osobistego lub od właściciela przedmiotu hipoteki. W tym ostatnim przypadku dochodzone przez wierzyciela hipotecznego

świadczenie powinno być ograniczone na podstawie art. 77 ukwh i art. 319 k.p.c. do przedmiotu hipoteki (zob. uzasadnienie wyroków Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2018 r. V CSK 212/17, czy z dnia 14 października 2016 r. I CSK 616/15).

Rozważając kwestię związaną z zarzutem braku konstytucyjności art. 77 ukwh

zwrócić należy uwagę na to, że już w wyroku z dnia 8 października 2013 r. o sygn. akt SK 40/12 Trybunał Konstytucyjny uznał, że orzeczenie o niekonstytucyjność art. 70 § 6

Ordynacji podatkowej, w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 1998 r. do 31 grudnia 2002 r., w żadnym stopniu nie powinno być rozumiane jako podważające dopuszczalność stosowania hipoteki dla zabezpieczenia należności podatkowych w toku kontroli podatkowej

- ta forma w niektórych wypadkach jest bowiem niezbędna dla zapewnienia ściągальności podatków. Przy czym wskazać należy, że powyższy przepis Ordynacji podatkowej dotyczył zabezpieczenia zobowiązań podatkowych w formie hipoteki przymusowej, a więc

instrumentu będącego instytucją prawa podatkowego a nie cywilnego, czyli nie mającej charakteru dobrowolnego czy uzależnionej od wniosku czy też zgody podatnika.

Ta ostatnia kwestia w sposób istotny odróżnia regulację zawartą w art. 70 § 6 Ordynacji podatkowej, a wynikającej z art. 77 ukwh.

Kwestia bezterminowego egzystowania zabezpieczenia hipotecznego roszczeń ulegających przedawnieniu jest aktualnie przedmiotem zawisłej przez Trybunałem Konstytucyjnym pod sygn. akt SK 31/17 skargi o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją właśnie art. 77 ukwh. Jako wzorzec kontroli skarżący wskazał tu art. 64 ust. 2 („Własność, inne prawa majątkowe oraz prawo dziedziczenia podlegają równej dla wszystkich ochronie prawnej” w związku z art. 31 ust. 3 (Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób) Konstytucji RP.

Przede wszystkim Sąd odwoławczy nie podziela argumentów związanych z naruszeniem przez ustawodawcę zasady proporcjonalności związanej z analizowanym przepisem (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Faktem pozostaje, że art. 77 ukwh, to przepis bezwzględnie obowiązujący, lecz dostrzec należy to, iż o tym czy w relacjach między stronami będzie miało miejsce jego zastosowanie decydują same strony, a zwłaszcza właściciel nieruchomości godzący się na zabezpieczenie wierzytelności innego podmiotu. Prawo do obciążania nieruchomości (jako aspekt prawa pobierania pożytków) jest jedną z fundamentalnych cech prawa własności obok prawa rozporządzania nią, czy prawa posiadania (zob. Magdalena Habdas w Komentarzu do art.140 Kodeksu cywilnego za SIP Lex).

W tym kontekście nie można podzielić tezy, iż art. 77 ukwh pozostaje w sprzeczności z wzorcem opisanym w art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, który nakłada na ustawodawcę obowiązek stanowienia przepisów i procedur udzielających ochrony prawnej prawom majątkowym, a jednocześnie nakazuje mu powstrzymywania się od wprowadzania regulacji, które owe prawa mogłyby pozbawiać ochrony prawnej lub też ograniczać.

Dodatkowo dostrzec należy, że sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie jest pozbawiona aksjologicznych podstaw stanowiących fundament wskazanego wyżej wzorca konstytucyjnego. Trafnie Sąd I instancji wskazał, że roszczenia powoda stały się wymagalne najpóźniej z dniem 22 listopada 2012 r., a więc termin przedawnienia dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, tj. trzy lata liczony od tej daty upłynął wraz z dniem 22 listopada 2015 r. Pozew, którego wniesienie niewątpliwie skutkowało przerwą w biegu przedawnienia odnoszącą skutek względem powoda, został złożony w dniu 16 września 2016 r., zatem niecały rok po upływie powyższego terminu. Analiza relacji pozwanej z wierzycielami nie wskazuje na ich opieszałość w dochodzeniu należności zabezpieczonej hipoteką, czy nadużywania uprawnień opisany w analizowanym przepisie. Zaś pozwana jest zarówno dłużnikiem osobistym jak i hipotecznym powoda. Wierzytelność kredytowa nie została przez nią spłacona, zaś lokal mieszkalny nabyty ze środków tak pozyskanych został zbyty w toku egzekucji prowadzonej przez wierzycieli.

Przychylając się do inicjującej sprawę o sygn. akt SK 31/17 skargi Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 31 stycznia 2018 r. wskazał, że trudno o jednoznaczną aksjologiczną akceptację stanowiska, które dopuszcza do nieograniczonej żadnym terminem możliwości rzeczowej realizacji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką (niegraniczony czasowo obowiązek właściciela nieruchomości obciążonej hipoteką do znoszenia możliwości egzekucji z nieruchomości).

Odnosząc się do takiego stwierdzenia, które jest istotą tezy o braku konstytucyjności analizowanej regulacji, wskazać należy, że zgodnie z brzmieniem art. 77 ukwh

„Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej” Z brzmienia tego przepisu można wnioskować, że nie chodzi tu o wyjątek od zasady przedawnienia roszczeń, lecz co najwyżej o odstępstwo od skutków, jakie zazwyczaj wiążą się z tym przedawnieniem; ustawodawca dopuszcza tu bowiem możliwość żądania zaspokojenia roszczenia pomimo

jego przedawnienia. Tym niemniej możliwość zaspokojenia się z nieruchomości obciążonej wskazywać musi wprost na istnienie roszczenia pozwalającego na takie zaspokojenie, co wskazuje na odmienność treściową roszczenia, które by przysługiwało wierzycielowi wobec dłużnika rzeczowego z tym, które służy mu względem dłużnika osobistego. Odmienność treściowa roszczeń wierzyciela wobec dłużników osobistych i rzeczowych różnicuje ich

sytuację prawną ujmowaną przez pryzmat przedawnienia roszczeń – roszczenie wobec dłużnika rzeczowego nie ulega przedawnieniu i pozwala na zaspokojenie jedynie z przedmiotu zabezpieczenia (zob. str. 227-228 w pracy Joanny Kuźmickiej-Sulikowskiej „Idea przedawnienia i jej realizacja w polskim kodeksie cywilnym” Wrocław 2015).

Ujmowanie tej konstrukcji prawnej jedynie poprzez pryzmat akcesoryjnego charakteru hipoteki do zabezpieczanej wierzytelności, na czym opiera się opisana wyżej skarga konstytucyjna, nie uwzględnia zatem istoty zabezpieczenia hipotecznego opisanego w art.

77 ukwł. Przy czym zauważyć należy, że teza o wskazanej tu akcesoryjności jest tezą doktrynalną nie znajdującą bezpośredniego odzwierciedlenia w prawie pozytywnym i co istotniejsze istnieje od niej szereg „wyjątków” (zob. Komentarz do art. 65 KWU red. Osajda 2019, wyd. 3/S. Kostecki za SIP Legalis, tezy 8-10)

Nie sposób pominąć i tego, że regulacja ta jest elementem życia społecznego i gospodarczego o długim rodowodzie prawnym počawszy od art. 123 z tzw. ustawy hipotecznej, tj. Prawa o ustaleniu własności dóbr nieruchomości, o przywilejach i hipotekach

z dnia 20 lipca 1818 roku (za treścią zawartą w SIP Lex), poprzez podobny w treści i co do istoty art. 222 Dekretu z dnia 11 października 1946 r. Prawo rzeczowe (Dz. U. z dnia 15 listopada 1946 r. za zmianami), a skończywszy na art. 77 obowiązującej od 1 stycznia 1983

r., aktualnej ustawy o księgach wieczystych i hipotece z 6 lipca 1982 roku.

W tej sytuacji Sąd odwoławczy nie uznał za usprawiedliwione okolicznościami sprawy zwracanie się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego we właściwym do tego trybie, czy też w ramach tzw. rozproszonej kontroli konstytucyjnej do odmowy zastosowania normy prawnej wynikającej z art. 77 ukwł.

Mając powyższe na uwadze na podstawie art. 385 k.p.c. apelację pozwanej należało oddalić, zaś w oparciu o treść art. 98 § 1 k.p.c. obciążyć ją kosztami postępowania odwoławczego w postaci wynagrodzenia pełnomocnika powoda ustalonego w stawce minimalnej (§ 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 r. Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 ze zm.)

Krzysztof Górski Ryszard Iwankiewicz Zbigniew Ciechanowicz